Ба Шурои диссертатсионии 6D.КОА-019-и
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17)

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Мирзоев Қобилҷон Холмуродович дар мавзуи «Ғоратгарӣ: масоили танзими ҳуқуқӣ-ҷиноятӣ ва муқовимат бо он», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08. – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) пешниҳод шудааст (Душанбе, 2022. – 29 сах).

Омӯзиши таърихи амалҳои ғоратгарӣ нишон медиҳад, ки ин ҳуқуқвайронкунӣ дар миёни одамон аз замонҳои пеш маълум буданд. Ҷиноят эътироф гардидани ғоратгарӣ аз ҷониби конунгузор инъикоси зарурати объективии ҳаёти ҷамъиятӣ мебошад. Ҷамъият тағйир меёбад ва рушд мекунад, дар раванди рушд аз як марҳила ба марҳилаи дигар мегузарад. Ҳангоми рушди ҷомеа зарурати танзими муносибатҳои иҷтимоӣ тавассути меъёрҳои қонун ба вуҷуд меояд, ки он сабаби пайдоиши меъёрҳои нав ё тағйирёбии меъёрҳои мавҷуда тибқи талаботи ҷомеа мегардад.

Ҳамзамон дар илми ҳуқуқи ҷиноятӣ ва амалияи ҳуқуқтатбиқнамоӣ масъалаҳои зиёди баҳснок вобаста ба бандубасти кирдорҳои дорои аломати ғоратгарӣ пайдо мешаванд. Ин пеш аз ҳама, ба проблемаҳои фарқгузорӣ намудани ғоратгарӣ аз таркиби ҷиноятҳои муҷовир ба монанди дуздӣ, роҳзанӣ ва ғайра дахл дорад. Дар амалия ҳолатҳое дучор мегарданд, ки кирдор дар аввал ҳамчун роҳзанӣ бандубаст гардида баъдан ҳамчун ғоратгарӣ аз сари нав бандубаст карда мешавад ё баръакс. Чунин ҳолат ба таносуби таркиби ғоратгарӣ ва дуздӣ низ тааллуқ дорад. Дар баъзе ҳолатҳо саҳв нисбати бандубаст ҳангоми баҳои нодуруст додан ба шиддатнокиву дараҷаи зӯроварӣ, ки ҳангоми гирифтани молу мулки ғайр истифода мешавад, инчунин нодуруст баҳо додан ба усули содир намудани тасарруф (пинҳонӣ ё ошкоро) ҷой дорад. Дар баробари ин масъалаҳои зӯроварии руҳӣ низ, масалан ҳангоми намоишдиҳии кастетҳо, макети силоҳи оташфишон ба

таври гуногун маънидод мешавад. Аз нигоҳи илмӣ таҳлили навро инчунин масъалаҳои муқаррар ва татбиқ намудани аломатҳои вазнинкунанда ва махсусан вазнинкунандаи ғоратгарӣ талаб месозанд.

Дар соҳаи пешгирии ғоратгарӣ мушкилиҳои зиёд низ ҷой доранд, аз ҷумла то ҳадди кофӣ маълум нест, ки системаи пешгирии ҷиноятҳои молу мулкӣ бояд чӣ тавр бошанд. Бинобар ин, фаъолияти сохторҳои давлатӣ, бахусус фаъолияти мақомоти корҳои дохилӣ дар самти пешгирии ғоратгарӣ таҳлил ва омӯзиши ҳамаҷонибаро тақозо менамояд. Дар баробари ин, барои ташкили пешгирии ғоратгарӣ омӯзиши тавсифи криминологии он, муайян намудани шакл ва усулҳои чораҳои пешгирии ҷинояти мазкур зарур мебошанд.

Бинобар ин, масъалаи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ғоратгарӣ, ки таҳқиқбаранда Мирзоев Қ.Х. рисолаи илмии худро дар ин хусус ба анҷом расонидааст, яке аз масъалаҳои мубрам ба ҳисоб меравад ва натиҷаҳои таҳқиқоти анҷомдодашуда барои назария ва амалияи ҳуқуқи ҷиноятӣ аҳаммияти калонро соҳибанд.

Аз таҳлили амиқ ва баррасии ҳамаҷонибаи масъалаҳои дар автореферат зикргардида ба хулосае омадан мумкин аст, ки сохтори таҳқиқот пай дар пай ва бо риояи мантиқи илмӣ таҳия гардидааст. Автореферати диссертатсия ҳамаи талаботҳои ҷойдоштаро дар худ ғунҷонида, натиҷаҳои пурра ва босамари таҳқиқотро ифода намудааст.

Пажӯҳишгар масъалаи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ғоратгариро бо дарназардошти ҷанбаҳои таърихӣ, яъне бо истифода аз таҷрибаи низомҳои таърихӣ-ҳуқуқии Тоҷикистон баррасӣ намуда, низоми ҳуқуқии шӯравиро бо низоми ҳуқуқи муосири Тоҷикистон муқоиса карда, хулосабарорӣ намудааст. Дар ин замина, як қатор нуктаҳои илмӣ ва тавсияҳои амалиро пешниҳод намудааст, ки онҳо барои такмили қонунгузории кишвар оид ба ғоратгарӣ бисёр пураҳаммият мебошанд. Диссертант таҳқиқоти рисолаи илмии худро дар заминаи сарчашмаҳои нодири таърихӣ-ҳуқуқӣ, қонунгузории миллӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии байналмилалӣ анҷом дода, тавассути он роҳҳои ҳал ва такмили қонунгузории соҳавиро дар самти ғоратгарӣ пешбинӣ намудааст.

Аз мазмуну муҳтавои автореферати мазкур бармеояд, ки муаллиф вазифаҳои дар наздаш гузошташударо то ҳадди зарурӣ ҳал намудааст, вале новобаста аз ин, ҳанӯз баъзе масъалаҳое дар ин самт ҷой доранд, ки таҳлилу баррасии алоҳидаро талаб менамоянд. Аз ҷумла:

Таҳқиқбаранда қайд менамояд, ки мафҳуми назариявии ғоратгарӣ пешбинӣ нагардидааанд. Аммо хубтар мебуд, ки агар таҳқиқбаранда дар тавсияи чоруми назариявӣ мафҳуми ғоратгариро пешниҳод менамуд.

Эроди мазкур ба сатҳ ва сифати автореферати диссертатсия таъсири манфӣ намерасонад ва танҳо масъалаи мавриди назар мубоҳисавӣ мемонад.

Гуфтаҳои болозикр ба мазмуну моҳияти диссертатсияи муаллиф костагӣ ва духурагиро ба миён наоварда, баръакс василаи пурра ва мустаҳкам намудани онро ифода менамояд.

Натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 12 мақолаи илмии муаллиф инъикос гардидааст, ки аз ин шумора 4 адади он дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти ҶТ ба табъ расидааанд.

Бояд қайд намуд, ки таҳқиқоти анҷомдодаи Мирзоев Қ.Х. мусбат мебошад, зеро он нахустин пажуҳиши илмӣ бо забони давлатӣ оид ба ғоратгарӣ: масоили танзими ҳуқуқӣ-ҷиноятӣ ва муқовимат бо он ва масъалаҳо вобаста ба он тибқи Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад ва барои муҳаққиқони оянда заминаҳои мусоидро дар илми ҳуқуқшиносии ҷумҳурӣ мегузорад.

Дар маҷмуъ, бояд қайд намуд, ки автореферати диссертатсияи номзадии Мирзоев Қ.Х. мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, дар он масъалаҳои бамиёнгузошта аз лиҳози илмӣ пайдарпай ва асоснок матраҳ гардида, аз рӯйи диди тоза ва мантиқ таҳлил шуда, сазовори баҳои мусбат аст.

Таҳлили автореферати мазкур аз он шаҳодат медиҳад, ки таҳқиқоти диссертатсионии Мирзоев Қ.Х. дар шароити имрӯза муҳим ва зарурӣ арзёбӣ гадида, ба талаботи муқарраркардаи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯ буда, аз тарафи

муаллиф мустақилона таълиф гардида, дорои ягонагии дохилӣ, натиҷа ва нуктаҳои нави илмӣ мебошад.

Таҳқиқоти мазкур саҳми шахсии муаллифро дар соҳаи илм нишон медиҳад ва муаллифи рисола Мирзоев Қ.Х. сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 - Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ мебошад.

Тақриздиҳанда:
Муовини директори Маркази
миллии қонунгузории назди
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон,
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ Маҳмадшозода Ф.А.

Имзои Маҳмадшозода Ф.А.-ро тасдиқ мекунам:
Сардори бахши кадрҳо ва коргузории
ММК назди Президенти ҶТ Сафаров К.С.

Суроғa: шаҳри Душанбе, кӯчаи академик А. Адҳамов, 13;. телефон: 227-47-71; 227-45-53; 227-08-07; E-mail: info@mmk.tj.

«16» 09 2023 с.